

| | | | | | |
|---------------------------|---|---------|-------------------|------------|------------|
| 16.87x14.91 | 1 | עמוד 29 | הארץ - the marker | 09/10/2013 | 39116669-1 |
| אוניברסיטת בר איל - 80039 | | | | | |

מדיניות כלכלית דניאל לוי

שוק חופשי טוב לא רק לחזקים

«גיא רולניק טוען ("אפקטיביות", פריז, תעשייה ופיננסים", MarkerWeek, 20.9) כי "חלק גדול מה שיח הציבורי מבקש להתעלם מסוגיות של פריז, חדשנות, אפקטיביות ויצירתיות, ולהתמקד רק בחלוקת המשאבים". כדאי להרחיב מעט טענה מעניינת זאת.

פול רובין, כלכלן אמריקאי, טבע את המונח "כלכלה עממית", המוגדרת ככלכלה נאיבית ואינטואיטיבית שמתמקדת בחלוקת הכנסות, אך מתעלמת מהקשר שבין תמריצים, יעילות ופריז. כלכלה עממית שואלת איך להיות צרכן חכם, ואיך לעשות שימוש נכון בהכנסה מוגבלת למקסום התצרוכת.

בכלכלה עממית העולם הוא משחק סכום אפס, שבו השוק והמחירים קובעים חלוקת עושר, אך לא חלוקת משאבים יעילה. כלכלה עממית לא תמיד רואה שעסקת חליפין וולר נטרית מועילה לשני הצדדים, ואינה מאמינה בעיקרון ששיתוף פעולה יכול להגדיל את העושה. לפי תפישה זו, גודל העושה נתון, ולכן יבוא הורס תעשיות מקומיות ויש להגבילו.

כמה מחקרים תומכים בעקיפין בטענות אלה. למשל, חוקרים שאינם כלכלנים, נוטים להתמקד במערכת מחירים כגורם שקובע מי מקבל מה, אך לא כגורם שמכוון שימוש יעיל במקורות. מחקרים אלה מראים כי הסיכויים עממיים פופולריים להתפלגות עושר לא שוויונית ולפערי הכנסה, לעתים קרובות מבוססים על טענות אידיאולוגיות, או על

טענות המרגישות את גורמי השוקביקוש, היצע ומאמץ בעבודה, אך הם נוטים להתעייב לם מדיון בפערי פריז, ומהקשר שבין פריז עבודה ותמורה לעבודה. לדוגמה, בסקר שבדק את מידת אופטימיות הציבור, נמצא כי כלכלנים היו יותר מודאגים מהציבור רק בנושא אחד - שיעור גידול הפריז.

קרוב לוודאי שהתמקדות הדיון הציבורי בנושא חלוקת עושר והכנסות אכן נובעת "מהשורשים האידיאולוגיים של ישראל, ואולי זו תגובת נגד לחזירות של עידן הטייקונים השוודיים", כפי שסבור רולניק. אני משער שיש קשר בין הכשלים הרבים שאנו רואים במשק וחדשנות הציבור כלפי כוחות השוק. מנקודת ראות אבולוציונית, רובין טוען כי לאדם הקדמון שחי בקבוצות קטנות וללא התמחות, היתה מעט מאוד אינטראקציה עם אנשים אחרים.

בנוסף, לאורך מרבית ההיסטוריה, האדם חי בעולם סטטי, עם צמיחה כלכלית מעטה, אם בכלל. מכיוון שלא היו לו הזדמנויות ללמוד ולהעריך את התועלת שבהרדיות וכי חליפין (מעבר לקבוצה שאלה השתייך) כאימצע להתמודדות עם מחסור, הוא לא פיתח חושים אינטואיטיביים להערכה ולהסתגלות למצבי שיתוף פעולה רחבים. לדעתו, היכר לת לראות שוק כסביבה שבה לפריז תפקיד מרכזי בקביעת חלוקת הכנסות אינה מולדת, אך בהחלט אפשר לרכוש וללמד אותה, וחלקי נו, הפרופוסורים לכלכלה, עוסקים בזה לאורך

הקריירה שלנו.

בכלכלה עממית, צדק חלוקתי נתפש כמרכיב מרכזי. התפלגות הכנסות קוטבית וחרי שר שותפות בפירות צמיחה משמשים כהוכחה לטוענים שגודל העושה אכן קבוע, ומגבירים את תחושת האי-צדק. ולכן, מדיניות כלכלית שמתמקדת בהגדלת העושה אינה מספקת. יש להתייחס גם לאופן חלוקתה כדי להבטיח שכולם ייהנו מפירות העושה התופחת.

הדרך הטובה ביותר לכך היא להגביר את התחרותיות על ידי תיקון העיוותים הרבים בשווקים והתייעלות המגזר הציבורי, כך שהיתרונות של שוק חופשי אמיתי אכן יתממשו - וכך נתקן במעט את הרושם המוטעה ששוק חופשי טוב רק לחזקים.

במקביל, יש להמשיך להסביר, ללמד, לשכנע ולחנך את הציבור ששוק חופשי אמיתי, שבו פריז עבודה קובע את רמת החיים ואת חלוקת הכנסות, הוא לטובת כרם - כפי שהעיתונות הכלכלית עושה, אם כי אין די התמקדות בנושאים הבסיסיים הלא-פופולריים מהסוג שרולניק דן בהם במאמרו. אחרת, יהיה קשה לשכנע את הציבור ביתרונות שווקים פתוחים ותחרותיים. רק אחרי שהציבור ישתכנע שהוא שותף, לפחות באופן חלקי, בעודף שהשוק מייצר, הוא יהיה מוכן לתת אמון בשוק, בכוחותיו ובמרכיב המרכזי שלו - מערכת המחירים.

הכותב הוא פרופסור לכלכלה באוניברסיטת בר-אילן